מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא קמח.

הלואתי לפלוני. ממון שחייב לי פלוני במלוה על פה אני נותן לפלוני ויפרעם לו הלוה במקומי נתקיימו הדברים ותהא הלואתו לפלוני. ואע"ג דבכריא ליתיה דאינו יכול להקנות לחבירו מלוה על פה דלהולאה ניתנה ואין קנין מופס אלא בדבר שהוא בעין אע"כ מלוה בשטר וכגון שמסר לו השטר ג"כ במעמד שלשתן כדאמר [בגיטין] (דף יג.): ומשני **הואיל ויורש יורשה.** זו המלוה כאילו ברשותו היא ואמרינן לקמן (דף קמט.) מתנת שכיב מרע כירושה שויה רבנן הלכך כיון דאיתיה בירושה איתיה במתנת שכיב מרע: **כמעמד שלשתן קנה.** מתנת הלכתא בלא טעמא הוא[ב] ולפי שהדבר נהוג הוא בין הסוחרים והחנוונים מקנו את הדבר לקנות באמירה במעמד שלשתן לפי שאין קנין מועיל בדבר שאין בעין ומוקמינן לה התם [גיטין יג.]: בין במלוה בין בפקדון ואע"ג דאסיקנא דמילתא דליתא בכריא ליתא בשכיב מרע אפי' הכי מטבע דקי"ל בהזהב (ב"מ מו.) דאין מטבע נקנה בחליפין אפ"ה אם נתנו במתנת שכיב מרע קנה מהאי טעמא דהלואתי לפלוני: **איבעיא להו דקל לאחד כו'.** אית דמוקמי לה בכריא וכא להודיענו דיני מכירה מה שייר לעצמו ולא נהירא לי דא"כ (ג) מה ענין בעיא זו כזו השמועה וכזה הפרק בהמוכר את הספינה איבעי לן למיבעיא בשמעתא דהקונה שני אילנות (לעיל דף פח.). ועל כרחין בשכיב מרע מוקמינן ליה ואמתניתין קאי דקתני בשכיב מרע שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה ואיבעיא להו אם נתן דקל לאדם אחד ונמלך וחזר ונתן פירותיו לאחר ואמרינן לקמן [נ"ב ע"ב] ג"כ נתמן שכיב מרע שכתב כל נכסיו אם נמלך מת קנו כולן אם עמד אינו חוזר אלא באחרון בלבד דלא הוה ליה שיור אבל קמאי דהוה בה שיור אינו חוזר ואכתי מי אמרינן שייר מקום פירי כשנתנו הדקל לראשון שייר לעצמו מקום הפירות ענפי האילן שבו גדלין הפירות פירות שייר לעצמו מקום הפירות שייר לעצמו ואילן המחובר בקרקע דמי וקורקע אי עליו שייר קרקע כל שהוא והוא מתנתו מתנה בין באילן בין בפירות ואם עמד אינו חוזר והוא דאיכא קנין כדפסקינן לקמן (דף קנא:) במתנת שכיב מרע במקצת: **או לא הוי שיור.** וכשנתן הדקל לראשון כולו נתן ואיכא שיור קרקע ואמרינן לקמן [קמט:] כמה כל שהוא רב יהודה אמר ממקרקעי כדי פרנסתו: **שייר לעצמו.** הפירות מהו מי שייר מקום הפירות ולכשיבשו האילן יקוץ ענפיו. כך כתוב בספרים אמר רבא ג"כ נתמן אם תמלי לומר דקל לאחד ופירות לאחר לא הוי שיור שייר פירותיו לגניו שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה כי משייר בעין יפה משייר ולא נהירא לי האי לישנא משום (ג) דלא מיתני עליה הך פוגיא דלקמן ג"ל אין מדרים לקים מתניתן ליה. הלכך לישנא אחרינא הכתוב בספרים עיקר דגרסינן בהו מון מפירותיו מהו דהוה דומיא דרב זביד ורים לקים (ד) דהייהו פירוש לשון אחרון דקל לאחד ופירותיו לאחר מי הוי שיור מקום הפירות באילן וקנה ראשון דהא איכא שיור קרקע כל שהוא או לא וכשנתן לו את הדקל הכל נתן גם מקום לימות פירות אח"ל שמא נתן גם לנעבל הפירות מקום לימות הפירות וא"כ זכה במקום הפירות אבא לעולם ואם תמצא לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מאי פי' משייר לעצמו מי אמרינן שזה לא היה עושה שיקנה למקבל מתנה גוף הדקל ולגבי דידיה הוי הפירות דבר שבא לעולם או דלמא אפילו הכי הוי (י) דבר שלא בא לעולם שלא שייר מקום פירי אפילו לעצמו וכן תניא לעיל בפרק המוכר את הבית (דף פג.) כן לו שאמר לישראל שדה זה אני מוכר על מנת שמעבר ראשון שלי מעבר ראשון שלי ופריך והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם משמע דשייך אין אדם מקנה כו' אפי' לעצמו ואע"ג דאמר לעיל דסתם מוכר לו נותן אילן דמשייר קרקע הכא בשכיב מרע אין לו לומר דשייר קרקע ולא מקום פירי אלא פירות בלבד ועוד הרי נתן כל האילן ואיך יש לנו לומר ששייר מקום פירי ומסיק דלעצמו הוי שיור דמאן דלגבשיה משייר בעין יפה משייר ויש פפרים דגרסי חון מפירותיו מהו והיא היא היינו שנתן הדקל במתנת שכיב מרע ושייר פירותיו לעצמו: **אגן** אדרבי שמעון בן לקיש מתניגן לה כו' **עד ואם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו.** ואע"ג דר"ל חייבי לעצמו מ"מ כיון דבמון מייבי הכא קמבעיא לו מה יאמר ריש לקיש בזה דבעל מנת פשיעה ליה ודלא דמשייר אבל בהא קא מיבעיא לי אם אמרינן דלאחר ושייר פירותיו לעצמו מאי. מי אמרי' כל לגבי נפשיה כי משייר לעצמו בעין יפה משייר הואיל ושייר פירות שייר בדקל מקום פירות ומתנתו מתנה או לא: אמר רבא אם תמצי לומר בר: א"ל ר' אבא. הא מילתא דרב זביד דפשיטא לכו הא אגן בלשון

מי אמרי' פ"י מהלכות ומייב ומתנה הלכה ב' סמג עשין פג טוש"ע מ"מ פי' רנג פעיף כ:

עה ב מי' פכ"ג מהל' ממכיר הלכה ד טוש"ע מ"מ סימן רט פעיף ו ופעיף ט:

עו ג מי' סס טוש"ע סס פעיף י:

רבינו גרשום

שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני. כלומר חוב שחייב לי פלוני הוא של פלוני הרי הוא שלו וקנה לאלתר: אע"ג דליתא בבריא. דבריא שאמר כן לא קנה כו' אלא במעמד שלשתן: אמר רב פפא לעולם מילתא דליתא בבריא ליתא נמי בשכיב מרע. והכא בשאמר הלואתי לפלוני טעמא מאי קנה הואיל ויורש שלו יורשה לאלתר בלא אמירה אם לא נתנה לזה הואיל וכל כך היא בחזקתו הלואתו שיורש שלו יורשה אע"ג דהיא ברשות לזה משום הכי יש לו כח לומר הלואתי לפלוני וקנה אבל בבריא ליתא דאין יורשה אלא לאחר מיתה: רב אחא בריה דרב איקא אמר. הא מילתא דשכיב מרע דאמר הלואתי לפלוני איתא בבריא ענין הלואה כרב הונא וכו' קנה. אלמא דאיתא בבריא: אביעיא לן. הא מילתא פשיטא לן שכיב מרע שכתב כל נכסיו ושייר קרקע כל שהוא אף על גב דעמד מתנתו מתנה דסמיך נפשיה על ההוא קרקע ונמי ומקנה. אבל הא קמיבעיא לן דקל נתן לאחד ופירותיו לאחר מי אמרינן להיכא דנתן דקל לזה ושייר הפירי ואמר תנו לאיזך הפירות מי אמרי' הואיל שכשנתן הדקל שייר הפירות וקנה ראשון דבההוא שייר דשייר הפירות סמכה דעתיה[ב] דאין חוזר ונמי שיחזור על הפירות שנתן לאחרון דבההוא שעתא שנתן נ' הפירות לא שייר לו הפירות ומש"ה מתנתו שנתן לראשון מתנה מעליא היא. אי דלמא הואיל דלא שייר בגוף הדקל לא הוי שיור ואין מתנתו מתנה ואם עמד חוזר בעל המתנה אפי' בדקל שנתן לראשון: אם תמצי לומר לא הוי שיור. הואיל דלא שייר בגוף הדקל ואפי' ראשון לא קנה. הא קא מיבעיא לי אם אמר דקל לפלוני חוץ מפירותיו מהו. מי אמרינן אע"ג דאי אמר בסתמא דקל זה לפלוני לא קא יהיב ליה פירי והשתא דקאמר חוץ מפירותיו לשפויי מלתא קא אתי ובדקל גופיה קא מפייר מקום הפירות ומתנה שנתן לראשון מתנה מעליא היא הואיל ששייר בגוף הדקל. או דלמא לא שנא דאין זה שייר ואין מתנתו מתנה: חוץ מפירותיו ודאי הוה שייר שייר ומתנתו מתנה מאליבא דרב זביד דאמר בפרק המוכר את הבית אמר ריש לקיש זאת אומרת המוכר בית לחבירו על מנת שדיוטא העליונה שלו שייר לעצמו דיוטא העליונה. אמר רב זביד למאי הלכתא דאע"ג דלא אמר הכי על מנת לא מכר את הדיוטא משום דלא שייבא כלל לבית ואמאי אמר חוץ לשפויי מלתא קאתי שאם רצה להוציא בה בחצר (ויחיון) שמכר לו עם הבית ויחון ונזחטרא לריוטא שלו יוצא. הכי נמי להיכא דאמר דקל זה לפלוני ודאי לא קנה פירות דבסתמא לא קנה ולא נתנו לו אלא לקצרן ממנו נוטין יבשין וכיון דהוסיף ואמר חוץ מפירותיו ודאי לשפויי מלתא קאתי דבגוף דקל שיורי שייר ומתנתו מתנה. ל"א איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר בדקל מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר ויש פפרים דגרסי חון מפירותיו מהו והיא היא היינו שנתן הדקל במתנת שכיב מרע ושייר פירותיו לעצמו: **אגן** אדרבי שמעון בן לקיש מתניגן לה כו' **עד ואם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו.** ואע"ג דר"ל חייבי לעצמו מ"מ כיון דבמון מייבי הכא קמבעיא לו מה יאמר ריש לקיש בזה דבעל מנת פשיעה ליה ודלא דמשייר אבל בהא קא מיבעיא לי נתן לפלוני

עין משפט נר מצוה

עח א מי' פ"ז מהלכות ומייב ומתנה הלכה ב' סמג עשין פג טוש"ע מ"מ פי' רנג פעיף כ:

עט ב מי' פכ"ג מהל' ממכיר הלכה ד טוש"ע מ"מ סימן רט פעיף ו ופעיף ט:

עי ג מי' סס טוש"ע סס פעיף י:

מסורת הש"ס

ב) לעיל קמד. (וש"נ), ג) לעיל סב. סד., ג) [לעיל קמד.], ד) [פי' מהר"ם גירסא אחרת בתוס' בא"ב], ה) [ליתא לפנינו אלא בתוס' נידה יג: ד"ה בתמצי].

גליון הש"ם

תוס' ד"ה שכיב כו' כפי' הר"ר חיים. ותמוה לי לפי' הר"מ אמאי פרך הש"ס מהך ד"ר דאמר הלואתי לפלוני אלא מזכר בתוספות דמ"ר לאחר לא פרך ביותר מהא ד"ר לעיל דאמר ומודה שמואל דאם נתנו במתנת שכ"מ דא"ל למחול הא לענין זה ליתא בכריא למסור ולימן אלא יהא יכול למחול וכ"ל:

הגהות הב"ח

(א) נב' אם תמלי לומר לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מהו (תוין מפירותיו מהו) אמ"ת מ"ל ומ"ב נירסת הספרים אמ"ל לאחר לא הוי שיור שייר לעצמו מהו אמר רבא כי' ורבה"ם נוהם דקל לאחר ופירותיו לאחר מהו אמ"ל לאחר לא הוי שיור חון מפירותיו מהו אמר רבא אי"ר נתמן אמ"ל דקל לאחר ופירותיו לאחר לא שייר מקום פירי חון מפירותיו שייר מקום פירי אלינא דרב אע"ל דאמר אאם לא הוי שיור אינו חוזר אלא בלבד לבעיא זו כזו הסמוכה וכו' קמאי דהוה בהו שיור וכו' כשנתן הדקל לראשון וכו' המחובר בקרקע מקרקע דמי: (ג) ד"ה שייר לעצמו וכו' דלא מיתני עליה הך פוגיא דלקמן. נ"ב נראה דקשיא ליה דלפי גירסא זו נם בהסות פוגיא דלקמן נרסינן ולפ"ל לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו אמר מלי קא מיבעיא ליה הא ריש לקיש מיירי בלעצמו וכמו שהקשו התוספות ומה שתירצו דקא מיבעיא ליה מה יאמר ר"ל בחון כו' לא מתיישב לגירסא ד"ר ד"ל לקמוב ד"ה דלמא בעיא דר"ל ר"ל לקמוב בעיא זו דמה יאמר ר"ל בחון בלאו בעיא (קמיתא) אלבר ר"ל עיקר לגרסי' חון מפירותיו מהו דהסמא גם הך בעיא מיירי בלאחרני אלא דקאמ"ל מיירי בלאו ליכא ירוחא ומתמיהא (בלשנא ירוחא וכן לקמן) בכה"ג דאחרני קא מיבעיא ליה בנתן לאחר ודיוקא לאחר מנת בלאו ליכא ירוחא ואחרני בלשנא ירוחא: (ד) באא"ר דומיא דרב זביד ור"ל והכי פירוש לשון: (ה) תוס' ד"ה שכיב מרע וכו' נגרס בקנין כיון שאין מלוה וכו' בדרב פפא אם מ"מ כיון דלית בגרס בקנין גרידא אלא מלי להקנות אלא ע"י דבר אחר: (ו) באא"ר מדקני בגר ואין נראה להלק בין הודאת פקדון להודאת מלוה ומלה לי דהא לא מצינ וכו' כיון דלתיה בענין שהוא נשכיב מרע וכו' דהאילו היוכ יורשה לא נקנו וכו' ונפר' ריש הפ"ר: (ז) ד"ה שכיב מרע וכו' דהטעם משום וכו' בלתת בגרא מפני שיכול: (ח) ד"ה תנהו וכו' שמעמד שלשתן אינו בעכ"ס: (ט) ד"ה אינעיא וכו' אפילו במטלטלין אמרינן לקמן דהוו שיור: (י) באא"ר אפילו הכי הוי הפירות דבר שלא בא לעולם אפי' לעצמו ותכי שמשמע לעיל בפרק המוכר את הבית דתניא כן לר וכו' שהה זו אמי:

מוסף רש"י

במעמד שלשתן. אמר לי כן (קדושין מח.) נפקד ומפקיד ומקבל מתנה (לעיל קמ"ב). קנה. כך מקנו חכמים לפי שהתנר תנור הוא בין הכריות ולא הזקיקו חכמים להקנות בקנין ובעדים (לעיל קמד.). שדיוטא העליונה שלו. הוא נג שיש לו מעקה גבוה י' ולמרינן דמתניתין לאינו מוכר עם הבית, ומצאי זה אינו מוסיף אלא מה הנג כו', ולא היה נרוך להתנות, הלכך דיוטא העליונה שלו לתלתא זיין בנגד רשותו של נוקה (לעיל סג.).

לאחר ושייר פירותיו לעצמו מאי. מי אמרי' כל לגבי נפשיה כי משייר לעצמו בעין יפה משייר הואיל ושייר פירות שייר בדקל מקום פירות ומתנתו מתנה או לא: אמר רבא אם תמצי לומר בר: א"ל ר' אבא. הא מילתא דרב זביד דפשיטא לכו הא אגן בלשון

ב) נגלה דל"ל דלא יסור דעמוד איתחזר וכו'. ג) ל"ל דבהסיא שמתא שנתן הדקל הא שייר לו הפירות וכו'.

שכיב מרע שאמר כו' הלואתו לפלוני אע"ג דליתא בבריא. בקנין (ה) שאין הלוואה בעין ונהי דיכול להקנות אגב קרקע לא גרסינן מסיק מדרב פפא (לעיל דף עז: ושם) מ"מ כיון דליתא בבריא בקנין דלא מצי להקנות [בלא] דבר אחר עם ההלואה לא חשיב איתא בבריא דהא דירת בית כמו כן יכול להקנות על ידי הבית ופירות דקל ע"י הדקל שיקנה לו הבית לדור בו כך וכך שנים והדקל לאכול פירותיו כך וכך שנים אלא בענין שיוכל להקנותו בענין זה משכיב מרע מקנהו בדבורו יוכל בריא להקנותו בקנין חליפין או במכירה והלוואה אין יכול למכור כי אינה בעין ומשני הואיל ויורש יורשה ומתנת שכיב מרע כירושה ואע"ג דיורש יורש נמי דירת הבית [ופירות דקל] היינו לפי שיורש גם הבית והדקל אי נמי במעמד שלשתן אבל מה שיוכל להקנות אגב קרקע לא חשיב איתיה בבריא דהא דירת בית ופירות דקל יכול להקנות אגב הבית והדקל לאכול פירות' ותימה לי לימא איתא בבריא בהוצאה כדמוכח לקמן (דף קמט.) דשכיב מרע שהוצה קנה אלא טעם דשכיב מרע מדקני בגר (ו) ונראה לי דהא לא חשיב איתא בבריא כיון דליתא בעין שהוא בשכיב מרע בלשון מתנה וקנין והא דקאמר הואיל ויורש יורשה לא בעי למימר מטעם דאיתא בבריא אלא כיון דאיתא בבריא דמתנת שכיב מרע ליתן דבריאותו הוין דמתנת שכיב מרע כיורש ותדע דעל טעם זה דהואיל ויורש לא נקט איתא בבריא הואיל ויורש יורשה ועל מעמד שלשתן נקט איתא בבריא במעמד שלשתן כמו שכתוב בכל הספרים ובפירוש רבינו חננאל ואין נראה לחלק בין הודאת פקדון להודאת מלוה: **שכיב מרע שאמר הלואתי לפלוני כו' ואע"ג דליתא בבריא.** ומה שרגילין לכתוב הרשאה גבי מלוה פי' לעיל בפ' המוכר את הספינה (דף פט: מד"ה ר"פ) וגם שאין נראה פירוש רש"י שפירש בכתובות (דף נה: ד"ה מתנת וכו') (ז) דטעם משום דאין מטבע נקנה בחליפין וגם אין נראה עוד לפרש [כפי' ה"ר חיים דליתא בבריא שיכול למחול שטר חוב אם מכרו משא"כ בשכיב מרע כדאמר לעיל (דף קמז:) כל זה פירשנו לעיל בפרק המוכר את הספינה: **תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה.** ומה שמפרש רבינו תם שמועיל בעל כרחו של נפקד פי' לעיל בפ' המוכר את הספינה (דף פה. ד"ה ה"ג) וגם מה שמפרש שמעמד שלשתן (ח) אין בעכו"ס פירשנו בפרק שני דקדושין (דף מח.)[ט]: **איבעיא** להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי כו'. פי' רבינו שמואל דאשיור דשכיב מרע קאי דתנן במתניתין דאם שייר קרקע כל שהוא מתנתו מתנה ואין נראה לר"י דהא לקמן על משנת שייר קרקע כל שהוא שהוא הוה ליה למיבעי הך בעיא ועוד דשיעורא דשיור הוי כדי פרנסתו כדאמר בסמוך ועוד מה יש לחוש בשיור קרקע הא אפילו (ט) מטלטלין לקמן אמרינן דהוו שיור על כן נראה לר"י דאלעיל קאי ידור פלוני בבית זה לא אמר כלום משום דהוי דבר שלא בא לעולם וקא מיבעיא ליה כי אמר דקל לאחד ופירותיו לאחר ושייר מקום לימות הפירות מי אמרינן לא הוי שיור לענין שיתפשו הפירות דבר שלא בא לעולם או שמא נתן גם לנעבל הפירות מקום לימות הפירות וא"כ זכה במקום הפירות ולא הוי הפירות דבר שלא בא לעולם שהרי כבר זכה במקום הפירות שבא לעולם ואם תמצא לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מאי פי' משייר לעצמו מי אמרינן שזה לא היה עושה שיקנה למקבל מתנה גוף הדקל ולגבי דידיה הוי הפירות דבר שבא לעולם או דלמא אפילו הכי הוי (י) דבר שלא בא לעולם שלא שייר מקום פירי אפילו לעצמו וכן תניא לעיל בפרק המוכר את הבית (דף פג.) כן לו שאמר לישראל שדה זה אני מוכר על מנת שמעבר ראשון שלי מעבר ראשון שלי ופריך והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם משמע דשייך אין אדם מקנה כו' אפי' לעצמו ואע"ג דאמר לעיל דסתם מוכר לו נותן אילן דמשייר קרקע הכא בשכיב מרע אין לו לומר דשייר קרקע ולא מקום פירי אלא פירות בלבד ועוד הרי נתן כל האילן ואיך יש לנו לומר ששייר מקום פירי ומסיק דלעצמו הוי שיור דמאן דלגבשיה משייר בעין יפה משייר ויש פפרים דגרסי חון מפירותיו מהו והיא היא היינו שנתן הדקל במתנת שכיב מרע ושייר פירותיו לעצמו: **אגן** אדרבי שמעון בן לקיש מתניגן לה כו' **עד ואם תמצי לומר לאחר לא הוי שיור לעצמו מהו.** ואע"ג דר"ל חייבי לעצמו מ"מ כיון דבמון מייבי הכא קמבעיא לו מה יאמר ריש לקיש בזה דבעל מנת פשיעה ליה ודלא דמשייר אבל בהא קא מיבעיא לי נתן לפלוני

איבעיא

[א] שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ואף על גב דליתיה בבריא רב פפא אמר הואיל ויורש יורשה רב אחא בריה דרב איקא אמר הלואה איתא בבריא וכדרב הונא אמר רב [ב] דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה איבעיא להו דקל לאחד ופירותיו לאחר מהו מי שייר מקום פירי או לא שייר אם תמצי לומר לאחר [ג] לא הוי שיור [ד] לעצמו חוץ מפירותיו מהו אמר רבא אמר רב נחמן אם תמצי לומר דקל לאחד ופירותיו לאחר לא הוי שיור מקום פירי דקל לאחד ושייר פירותיו לפניו [ה] שייר מקום פירי מאי טעמא כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר אמר ליה ר' אבא לרב אשי אגן אדרבי שמעון בן לקיש מתנינן לה [ו] דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלו איבעיא

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

[ב] נגלה דל"ל דלא יסור דעמוד איתחזר וכו'. [ג] ל"ל דבהסיא שמתא שנתן הדקל הא שייר לו הפירות וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com